

PRÆFATIO
In disputationem
DE VOCAZIONE MINI-
STRORVM EVANGELICORVM,
Habita in scholis.

A.
M. QVIRINO CNOGLERO LOGICES
& Eloquentiæ in cætu Evangelico Vilnensi, olim
Professore ordinario.

Addiæm 6. Iulij Anni M. DC. III

VILNÆ, Typis Acad. Societ. IESV.

62229

ILLVSTRISSIMIS

AD INCOMPARABLEM MAIORVM SVORVM LAVDEM

VIRTUTE DVCE
COMITIBVS LITERIS;
SVpra SPEM IVXTA ET ETATEM ENI-
TENTIBVS.

DD. DD.

D. NICOLAO CHRISTOPH.

D. ALBERTO STANISL.

FRATRIB. GERMAN.

NEC NON.

D. IOANNI ALBERTO

RADIIVILIS.

SACR. ROMAN. IMPERI. PP.

DVCIB. IN OLYCA ET NIESVVIESZ

&c. &c.

DD. suis Clementissimis.

HANC SVAM, DISVNTATIONI DE VOCATIONE
MINISTRORVM PRÆMISSAM.

ПРОКАТАΣΚΕΥΗΝ.

L. V. M. D. DD. q.

QVIRINVS CNOGLERVS. &c.

PRÆFA.

P R A E F A T I O .

MBELLEM ANIMAM IN
pugnâ ne buccina quidem accendit,
extrâ eam vel fistula, vetus est pro-
uerbium, Auditores Illustres, Ma-
gnifici, Reuerendi, Nobiles. Nam ves-
rum esse, nihil attinet dicere. Res
ipsa loquitur: & ij satis superq; noui

nescio cui⁹ verbi, quod ex Alpium nuper obscuris fau-
cibus erupit, testatum Ministri faciunt. Quis illis
ynquam, cum in suorum versantur circulis, animosi-
or, confidentior, verbosior? Cedunt illis, cum Iuuenas
si loquor, a vt vt linguâces illi sint,

a Iuuenal. Sat. 6.

Grammatici, vincuntur Rhetores, omnis
Turba tacet, nec caussidic⁹, nec præco loqui quit.

Nanè Mars in linguâ ijs tum est: tum Papistas ad
internecionem vsq; omnes cedunt, conficiunt, iugulât:
tum *φλαγίασ* eorum non scripturâ modò, sed ratione,
sed omni omninò antiquitate confodiunt. Non abiue-
rim longius. Inter me & vnum de illo genere Epi-
scopum, b vt se appellabat, quid nuper adeò sit actû, b
nemini puto vestrûm ignotum est. Voluit ille Catholi-
comi õnes, nou⁹ Pyrgopolynices, copias disflare spiri-
tu, vt vent⁹ folia, aut panniculû testoriû: voluit demõs-
strare ad oculum, ad rogam vsq; defendere (illius hæc
sunt verba) se, suos omnes, genuinos Pastores, germa-
nos Episcopos, veros & legitimos esse Ecclesiæ Dei
Ephoros. Qualis miles, quàm gloriarum plenus?
Accinas illud, si audias, Comici. c

b Is fuit. Georg.
Plothovvius
Superintend.
Vilnenfis.

c Plaut. in Mili-
te act. 7. Scen. 1.

Centum in Ciliciâ,

Et quinquaginta centum Sycolatronidæ,

Triginta Sardi, sexaginta Macedones
Sunt homines, tu quos occidisti vno die.

Sed quid fecit ?

Quid tanto dignum tulit hic promissor hiatus ?

d Horat. de art.
Poët.

Nēpe ante pugnā bellicos⁹ fuit, extrā teli iactū miles.
Quid postea? itum est contrā, tergiuersari cæpit: cecis
nerunt signa, arma submisit; inducias quatuordecim
dierum pactus est, quas & tulit: ad manus veniendum
erat, subduxit se, & acie simul ac vrbe excessit. Nō du-
bito, Auditores, quin taciti intrā vos, & rideatis fra-
tioram tam pugnacem, & miremini desultorem tam
leuem, & desertorem tam turpem detestemini. Rectē
omnia. Sed nimirum verum est, quod Plato alicubi di-
cit: vt in palatis, sic in iudicijs hominum est diuersitas.
Equidem vt vnā vobiscum non inuitus rideam fra-
tioram, mirer desultorem: ita tantum tamen abest, de-
sertorem vt detester, vt commendatione potius dignū
existimem. Rectē illum atq; ordine, vt in veteribus
est formulis, fecisse censeo: nec, vt maximē voluerit, a-
liter potuisse. Sciuit ad statariam se Dialecticorum
pugnam euocatum, non sparsam & errantem decla-
matorum velitationē; iugulum hosti præbere noluit.
Legit, si legit tamen, iam olim, vt definiatur Dialecti-
cus is D. Augustinum e iussisse, cum quo Legis peri-
ti, in parte Donati, (Caluini ego dixerim,) detrectent
habere colloquium: maluit proauos suos Donatistas
imitari; f & superior declinando pugnam euadere:
maluit cum Emerito g Pseudoepiscopo etiam olim
tergum hosti vertere, quā fixo pede succumbere:
maluit cum Fortunato Manichæo h fugiendo at-
tere Rempub. Euangelicam, quā incertam de illā
confligendo aleam iacere. Quæ cum ita sint, equidem
sic censeo, vt in proximā synodo, quod felix faustumq;
& fortunatum sit eorum Euangelio, Virtutis ergo,
tota Ministrorum manus, Episcopo qui de Repub.

e August. li. 1 ad-
uers. Crescon.
Grammatic.

f August. lib. 1.
cont. Crescon.
c. 3.

g Possid. c. 14. in
vitā D. Aug.

h D. August. de
act. cum Felice.
Possid. c. 6. &
c. 13. in Vitā
August.

Caluis

Caluiniānā, sicut fugiens olim Æmilius de Romanā,
nondum desperauerit, statuam ponat inauratam, in
cuius illud inscribatur coronā summā: ANHP
ΦΙΤΩΝ ΠΑΛΙΝ ΜΑΧΕΤΑΙ ΠΡΟΤΑΤΑΚΕΤΗ.

Verūm ego misso iam forti exercitus Euangelici
Imperatore, ad vos Auditores redeo. imō ad me. De
Vocatione mihi ministrorum. Euangelicorum disse-
rere decretum est. Multa sunt hic eorū paradoxa, quæ
vel risum mihi mouent vel stomachum: nullum equē,
quā cum pro exquirendā nos missione illā sua, su-
prā hos fidereos vsq; globos, in cælum amandant.
Querimus, quis ad excitandum, vt illi iactitant, Euan-
gelium iam sepultum eos miserit, illo quiescere conti-
nuō iubemur.

Est Deus in nobis agitante calefcimus illo. i
Quare & Lutherus k En, ait, appello me Euangelistā
Dei gratia: & titulo insigniui me ipsum. Certus
enim sum Christum ipsum Euangelistam me nomina-
re. Et iterum l Certus sum habere me dogmata
mea de cælo; quæ & ne Angeli quidem vllius volo m
subire iudicium, iudicaturus eorum testimonio vni-
uersos & homines & Angelos. Et alibi, n Ego
sum Isaias, Philippus est Hieremias. Cinglius etiam o
Certō noui doctrinam meam non aliud esse, quā fa-
cro sanctum verumq; Euangelium, quod Dominus per
Spiritus sui reuelationem prædicari à me voluit. Cal-
uinus autem, p Non minus, inquit, ad nos quā ad
veterem populum, quod habetur apud Ezechielem &
Hieremiam pertinet, Deum depulsis improbis pasto-
ribus, probos daturum & fideles. Nam Lutheri disci-
pulos lubens prætereo quibus nihil Lutherus aliud,
quā Angelus Dei fortis, postrema Dei tuba, Prophe-
ta potens in opere & sermone, tertius & vltimus He-
lias. q Θεοσ τῆς τῶν θεολόγων. r Doleo vehemen-
ter, Auditores, cum temporis exclusus angustijs, ver-

i Ouid. 6. Fast.

k Luth. in lib.
cont. falsō no-
minat. ordinā
Episcop.

l Luth. in lib. cōt.
Hēr. Reg. Ang.

m Sleidan. lib. 3.
Histor.

n Luth. Sermo.
cōiui fol. 488.

o Cingl. tom. 2.
in act. disput.

Tigur. f. 1609

p Caluin. de ver.
Ecc. reformād.

ratione. f. 463.

q Ita Amsdorf.

Sarcer. Mathes.

pafsim in suis
scrip.

r Mich. Neander
in explanat.

part. orb. terr.

6
fari in hac, vt volo, aperiendâ, eorum temeritate ne-
queo: quæ vnâ & Christû nobis alium parit: & nouam
à fundamentis Ecclesiam excitat: & museum planè
ac recens Euangelium germinat. Cogor enim, quem
admodum qui ad lautè extractam, & bellariorum co-
piâ refertâ accumbût mensam, delibât potius singula,
quam sumunt: sic ego ex immensâ eorum, quæ adferri
poterant, copiâ, attingere magis aliqua, quàm enucle-
atiùs, vt decebat, persequi. Quicquid est, agite, & quod
huc fecistis vsq; porro quoq; pauillum mihi & tem-
poris & operę impartimini.

Percontari mihi libet ex musteis illis populi Chris-
tiani magistris (quanquã magistri quomodo possunt
esse, quorum erroribus scatet doctrina) sed magistris
tamē. Instinctus ille, quem præferunt, diuinus: cælestis
ille impulsus, vbinam nobis latitet? Vbi? Quid aiunt?
Prorsus, inquit, inclusus est in pectoribus nostris,
neq; res est eiusmodi quæ foràs spectet, & hominum sit
oculis peruia. Probè. Sed ego sic accepi, quoscunq;
Deus extrâ ordinem aliquando excitauit, eos afflatus
diuini multa & magna præ se tulisse signa: multas res
mirabiles & nouas, vel vno verbo perfecisse; quarum
admiratione omnium in se oculos & animos conuer-
terent. Nempè igitur ab ijs eiusmodi rebus instrus-
cti sunt illi: ijs vel dubitantib; vel repugnantib; etiam
fidem possunt facere: ægris valetudinem, surdis audi-
tum, aspectum cæcis, mutis vocem, ingressum claudis
restituerunt; mortuos ad vitam reuocarunt? Nihil mi-
nus, nihil est horum, nihil vt omnes etiam arculas
suas excutiant, quod proferre valeant. Ne claudum
quidem equum persanatum à se esse Lutherus faretur,
& id propemodum sibi gloriæ ducit. Caluini au-
tem schola tota, & tantum abest, vt miraculis sua
velit adstruere, vt miracula etiã omnia ad Antichristi
regnum & quasi soliũ amandet. Destituti igitur ab hoc
sunt argumentorum genere, inanes, aridi. Quid porro de
alia

f Luth. tom. 4.
com. in I saia.
c. 35.

e Vid. Sadeel. in
refut. Theol.
Posnan. de Ec-
cles. c. 10.

alia ijs sunt sanè bona atq; firma, quibus, nisi fumus ob-
stinatis animis & voluntate, fidem habere debemus.
Quæ sunt illa? Verbū Dei habem⁹, aiunt, purū & putū,
& defecatū, & ab omni cœno Pontificio liberū: quò &
portenta sunt hominū nō homines, qui loquenti Deo
per nos, nisi obstupefacti miraculis, nolunt credere. u
Agnosco Caluinum. Liberè tamen quod sentio, dicā,
(licet autem puto. Nec enim Geneuæ sum) risum vix
est vt teneam, cum hæc audio. Verbum Dei à te stat,
Caluine, purum, putum, defecatum. Quæso te, cu-
ius tu hic aras vitulā, Mahumetes an aliud dicit? x
an aliud Arrius? aliud porrò Lutherani, Ebionitę,
Suenckfeldiani, Flaciani, Hæretici omnes, quorquot
vel fuerunt olim, vel sunt nunc? & idem cum dicant o-
mnes, apud te vnum tamen & solum Dei verbum erit
purum, putum? Ignosce Caluine, non credo: aut per
ilia illa tua te oro, quæ ita amas, vt in dorso etiā cir-
cumferas, y sic esse doce. Quid adfers? Prophetica
& Apostolica scripta consule. Consului, & multò ti-
bi faueo quam antea min⁹. Quid porrò? Quia planum
illud est. At ego pernego, quin approbas te mihi?
Quia ego ne latum quidem vnguē à verbo Dei disce-
do. Quos tu gyros mihi, quas rotas, quos circulos Lo-
godædale fabricas? vbi est acumen tuum? Tu ne, vt il-
lud semper, quod in quæstione est positum, de quo vel
maximè controuertitur, quasi in plano sit & perspicuo,
& extrà omnem dubitationis aleam ita sumas? Quin
argumētis tu tibi fidē certis adstruis? Hæres. Videtis
Auditores, quò nobis verborum illæ ampullæ de puro,
puto & defecato redeant; leui mīssili confixæ iacent:
ariete, quo subruantur, nihil habent opus: refutatum
vberiorē non desiderāt. Verum enim uerò, quia tro-
phæum illi in hac suā constituunt iactantiā; in hoc ex-
ultant campo potissimū, adeste, quæso vos, & quæ est
vestra humanitas, ex illis Orgijs secretis istorū homi-
num,

u Cal, Inst. lib. 3.
c. 7. & lib. de
scand. pag. 146.

x Azoar. 17. Al.

y Vide Bolsec. in
vit. Calu. c. 5.

z Caluin. lib. 1. Inſt. c. 18. §. 2. lib. 2. c. 4. §. 2. 3. 4. lib. 3. c. 23. §. 2. 4. 7. & c. 24. §. 13.
a Bez. in lib. adu. Sycophā. calū.
b Philip. in epi. ad Rom. c. 8. edit. Witteber. 1524.
c Cing. tō 1. lib. de pvid. Dei. c. 6.
d Cing. ibid. fol. 365.
e Cal. li. de æter. Dei prædeſtina. pag. 1007.
f Idem ibid. pag. 1001.
g Cal. lib. 3. Inſt. c. 23. §. 2.
h Bez. lib. 2. adu. Heshuf.
i Bez. cōt. Caſtel. fol. 340.
k Bulling. in reſp. ad lib. Cochlei de ſcript. & Eccle. auſt. c. 7. p. 16.
l Cal. ep. ad Polon. pag. 946.
m Melac. in loc. com. an. 45. c. de Chriſto.
n Beza in magnā fidei cōfeſ. Gal. c. 1. c. 1.

minum, puri illius, & puri verbi, de Deo, de Chriſto, de Peccato, de Iuſtitia, de Sacramentis, de ipſo quod tanto crepant hiatu. **D E I** Verbo, ex eorum hauſta libris, eorum verbis expreſſa, axiomota cognoſcite. Hæc, ſi purum, putum, vobis Dei videbuntur verbum, nihil cauſæ dico, quin ego quod vultis ſupplicium, illud dependam: v os autem, agmine factō, quod abſit tamen, ad Galuinum & iſtos novos verbi ſeminos eatis. Ordiamur à Deo. Quid de hoc Lutherus? quid Lutheri rhapsodiarum elimator Philippus? quid Noſ uioduneniſis municeps Caluinus? quid gladiator Helueticus Cinglius? quid alijs attendite. Deus reprobos ad peccandum cogit, & neceſſitate quadam pluſquam fatali impellit: **z** Si non cogit, nō impellit, ſed permittit tantum ſcelera, nō eſt De⁹ omnipotēs, ſed De⁹ Epicuri ocioſ⁹, ignauus, improuidus. **a** Adulterium Dauidis, ſcuitia Manſij, peditio Iudæ æquē Dei ſunt opus, ac ipſa Pauli conuerſio. **b** Latro Deo impulſore occidit, & ad peccandū cogitur. **c** Cum adulterium cōmittimus, aut homicidium, Dei opus eſt motoris, auctoris, & impulſoris. **d** Idem vult Deus atq; Diabolus: **e** & hic illius mandato, impoſturis ſuis reprobos illaqueat: **f** Calechutanum audire credas Diabolo triplici redimito coronā ſacrificantem. Sed pergo. Potentia Dei infinita & abſoluta commentum eſt, ſicut prophanum, ita deteſtabile. **g** Nec credenda eſt, nec vniuerſaliter recipienda illa Gabrieliſ Angeli propoſitio; Non eſt impoſſibile apud Deū omne verbū. **h** Deus ex quo Adamus peccauit deſiit eſſe pater humani generis. **i** Tres in diuinitate perſonæ non ſtatu, ſed gradu; non ſubſtantiâ, ſed formâ; non poteſtate, ſed ſpecie differunt: **k** Trinitas inſipidum quid eſt & prophanum & barbarum. **l** Tres ſunt diuinitates vt tres perſonæ. **m** Eſſentia diuina in tribus perſonis realiter & ab æterno diſtincta eſt. **n** Progrediamur ad perſonam

ad personam CHRISTI. Quid hic ista sibi
volunt? In Christo aliquid est diuinæ naturæ. o Chri-
stus Deus est à se, hoc est, distinctus à Patre. p Chri-
stus non est genitus de Patris essentiâ. q Anima mea
odit *ομοιοσιον* r Solus Pater propriè, & *καθ' υπεροχην*
Deus est, & creator; Filius impropriè & secundariò. f
Pater prima, Filius secunda vitæ causa est. t Duæ
cōstituatur in Christo vniones hypostaticæ; altera ani-
mæ cum carne: diuinitatis cum humanitate altera u
Christus homo personaliter à Deo distinctus est. x
Essentia Patris nec ex toto, nec ex parte Filio com-
municari potest, nisi Pater eâ priuetur. y Christum
simul in multis locis esse posse, tam facile credo, quàm
S. Annâ habuisse quinç; capita; aut innocentem infantē
barbâ duodecim cubitos prolixam. z Illa autē quàm
sunt insignia? In isto, Verbum caro factum est, ad tro-
pium necessariò confugiendum est. a Christus ex
parte nobis tantum salutaris est, quâ de cælo descen-
dit, non quâ ex Virgine natus est. b Christus &
puer & adultus non secus ac homo quiuis laborauit
ignorantiâ: c vt adoleuit corpore, ita & animæ do-
tibus creuit. d Christus cum orans in horto gru-
mos aquę sudaret & sanguinis, sensu damnationis æ-
ternæ cohorrui; e vocem edidit sine ratione, sine
spiritu. f Christus cum actus in crucem exclama-
uit, Deus meus, Deus meus, accensus est flammis infer-
ni: g desperationis vocem emisit, non aliter ac si
pereundū ei foret internecone sempiternâ. h Chri-
stus post mortem crucis exanclatam gehennæ gustauit
flammas, & pœnas inferni pertulit, i Christus
morte corporeâ nihil nobis pfuisset, nisi anima quoq;
eius cum inferorum copijs & æternæ mortis horrore
quasi cōsertis manibus fuisset luctata: & sic scelus nos-
trum suppliciumq; dependisset. k En uobis cruor

o Melâch in Loc.
edit. Halæ Sue-
uor. ann. 1539.
fol. 3. & 10.
p Cal. inst. lib. 1.
c. 13. §. 23.
q Bez. in Heshuf.
Luth. cōt. Latō.
r Cal. ad p. Gēt.
in refutat. 10.
s Proth. & inst.
li. 1. c. 13. §. 23.
t Cal. in cap. 6.
u Ioan. 8. 57.
v Bez. cōt. Smid.
li. de vn. hypo-
duarum in X^o
naturar.
x Bez. in resp. ad
argumē. Brēt.
de Omnipres.
y Cal. in explic.
perfid. Gentil.
pag. 916.
z Carolstad. in
Dial. de cœnâ.
a Orthod. cōfēt.
pag. 18. & 123.
& 196.
b Cingl. lib. de
ver. et fal. relig.
c Calu. in Harm.
c. Matth. 24. p.
36.
d Cal. in Harm.
c. 2. Luc. p. 40.
e Marlor. in c.
Matth. 26.

f Caluin. in Harm. Euang. g Brent. in Luc. part. 2. Homel. 65. & in
Ioan. Homel. 54. h Caluinus in Harm. i Smidel. conc. de pass. & cœnâ
Domini. Epin. comment. in Psal. 16. k Caluin. Inst. lib. 2, c. 16. §. 10. & 11.

ille tener, & delicat⁹, & regius, qui de innocentis Agni corpore lacerato fiscoque scaturijt, ecquid apud eos habet pretij? Sed cognoscite diriora. Christum si simpliciter & per se Dei velis iudicio opponere, merito loc⁹ nō erit. **I** In Christi morte spectaculum deſperationis plenum occurrit. **m** Sanguis Christi dudum dissipatus est, in rerum naturā non est: **n** ante annos mille quingentos in terrā corruptus computruit. **o** Crass⁹ Lutheri prætor rubras induit⁹ caligas, eo quo Christ⁹ modo, è monumento egredi potuit. **q** Et hæc de Christo. Quid verò? De Dei filio, qui tā abiect⁹ sentiunt, de Homine, de Peccato, de Iustitia, philosophabuntur magnificentius? Sed nimirū nota sunt hæc illorum mysteria. Imago Dei in homine penitus deleta est, nullā boni scintillā superſtite. **q** Tota natura quoad animæ omnes partes ita fūditi⁹ euerſa est, vt ne renat⁹ quidē sanct⁹ quicquā sit aliud, quā mera contagio. **r** Animas post Adami lapsum ipse Diabolus procreat, & in se transformat. **i** Liberum arbitriū res est de solo titulo, imo titulus sine re. **t** Quid amplius? Vt Stoici reuiuiscant, Peccata omnia DEO iudice sunt paria: **u** nec magis peccat.

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Quā qui nocturnus sacra Diuūm legerit. **x**

Peccatum originis naturæ morbus est, nec culpabilis per se, nec damnationem inferre potis: **y** est intima substantia animarum **z** Nemo est certus se non semper peccare mortaliter. **a** Nullum peccatum damnare hominem potest, præter solam incredulitatem. **b** Omnia peccata alia Domini Simonis sunt peccata. **c** Iustitia nostra occultatio tantū est delicti, quam qui sola fide prehenderit, ille tam de salute

- I** Cal. inſt. lib. 2. c. 17. **J**. 1.
m Cal. in cap. Matth. 27. v. 57 in harm.
n Curg. in Spōg. 239.
o Eraſt. in fundament. declar. pag. 29.
p Cingl. in tō. 2. reſp. ad Luth. lib. de Sacram. fol. 46j.
q Illyr. in varijs libr. de peccat. orig. Kennit. cont. cenſ. Coniſ. &c.
r Calulib. 1. Inſt. c. 15. **J**. 4 & 4. inſt. c. 15. **J**. 10. & 11.
s Illyr. in varijs libr. de peccat. orig.
t Luth. tom. 5. Witterb. an. 1551 in adſer. art. 36.
u Wicleff. apud Walden. lib. 2. de Sacram. c. 14. Cal. in antidot. conc. Trid.
x Hōiat. lib. 1. Sat. 3.
y Cingl. in lib. de Baptis. tractat. 3. **z** Illyricus & alijs. **a** Luth. art. 35. **b** Luth. 2. part. Poſtil. German fol. 140. **c** Lut. in Poſtil. domeſt fol. 259.

tertus est, ac si iam pridem interminato cœli gaudio
 fruatur. **d** Iustitia nostra operibus non tantum **d** Cal 3. inst. c. 29
 soluta est, sed nec stare cum operibus potest. **e** Ad **e** J. 28. & 42.
 remissionem peccatorum satis est Baptismi repetere **e** Luth. Cal. An-
 memoriã: **f** Pœnitentię Sacramentum ementitum est. **f** Cal 4. inst. c. 19.
Christianus etiam volens salutem perdere non potest,
nisi nolit credere. **g** In æternâ vitâ Theseum visu **g** Luth. li. de capt.
risumus, & Scipionem & Herculem. **h** Credo, cum **h** Babylon.
clauã etiam & leonis exuuijs, vt cœli ingressu ministros
prohibeat. **i** Vix mihi tempero, ait Erasim⁹ **i** Cingl. tō. 2. in
cam; Sancte Socrates ora pro me. Imò dic' iam olim
Lutherus tuus riuialis dixit, Sancte Sathana ora pro
me. **k** Mitto alia. Ad Sacramenta enim festino. Quot **k** In colloq. in cō-
sunt igitur ea; Nouem. Witebergę quatuor; Lipsiæ tria;
Genevæ duo. **l** Quid sunt autem, & quid conferunt? **l** Luth. serm. cōu-
Audite. Sacramenta repræsētationes quædã sunt, aiūt
illi, Christi absentis, vt Agamemnonis in scenâ: **m** Vid. Staph. defes-
nihil aliud Christianis, quàm quod toga Romanis:
palliũ Græcis: cuculli Monachis: n quàm tessere **m** adu. Melancth.
militares, quibus Christianos nosse pdimus, vt ille se
Heluetium, qui crucem gestat albam. **o** Hyperbolicę **n** fol. 138.
dicendi figuræ sunt, & immodica encomia, quæ de vi-
corum ac efficacità in literas S S. Patres retulerunt. **p** Curæ in Exe-
Tantum abest, vt gratiã conferant, vt ne adferant qui-
dem, aut dispensent. **q** Ea Diabolus etiam rectè atq; **p** ges. fol. 88.
ordinè administrat. **r** Verbis, quibus ea conficiun- **n** Carolst. & Sa-
tur, magica inest s incantatio. Et sufficit hoc: Minimè **o** cramēt. teste
Baptismus vel nihil est: t vel significatio duntaxat **o** Lut. in 2. script-
salutis est, u non secus ac clavis tradita à iudice **p** cōt. Reg. Angl.
gnum possessionis: x à D. verò Paulo lauacrum re- **o** Cingl. in lib. de
generationis impropriè dicitur. **y** Ab eo salutis **p** Baptismo.
nostræ ducere initium error sordidus est. **z** Etiam **q** Cal. 4. inst. c.
ante illũ, & sine illo sancti infantes, non n̄ tantum qui
cum Deo coniunctos proprios parentes habent; sed u **q** 14. J. 26.
u Cingl. in Fid.
u rat. ad Carol.
u Luther. lib. de
u capt. Babylon.
u Cal. 4. inst. c. 17.
u J. 39.
u Philip. in Loc.
u tit. de signis.
u Cal. inst. li. 4. c.
u 15. J. 2. & 10.

x Bez. lib. 2. qq. pag. 68.

y Bez. in colloqu. Mompelgart.

z Bez. lib. 2. qq. pag. 62.

ij quoq; qui aliquem ex maioribus a etiam ante mil-
 le generationes. b Non plus potest ad iustificationem
 nostram, quàm apud Iudæos mare & nebula. c Si
 a P. Mart. sup. Genes. p. 69. habeas: benè, si careas nihil damni. Nec enim lex eum
 b Bez. in sum. Christianis. p. 140. vlla præscribit. d In quouis nomine conferri potest:
 modo ille qui suscipit, suscipiat in nomine Domini. e
 c Cingl. de peccat. Orig. Christus Baptismi formulam certam non instituit: f
 d Oecolamp. li. 2. epp. Zuing. & sufficit recitatio symboli & aquæ ceremonia: g imò
 e Lut. lib. de cap. Babylon. c. de zari is potest, & òni eo, quod lauacri nomine venit, h
 Baptismo. Et de Baptismo hæc sunt. Quid de tremendo dicam
 f Cingl. li. de verâ Eucharistiæ mysterio: Animus horret. Perinde est, a
 & fals. relig. c. de Baptif. iunt illi, cum quis dicit, si te angunt peccata tua, accipe
 g Brët. in Catech. corpus **CHRISTI**, ac si dicat, quando esuris, accipe
 c. de Baptif. pugnum hordei in remissionem peccatorum. i E
 h Lut. ferm. cõu. tit. de Baptif. sitatio siquidem carnis Christi nihil prodest: k nihil
 fol. 199. aliud gignere potest, quàm carnem. l Cœna in quâ
 i Carlost. Dial. de cænâ. ore corpus Christi sumitur, cœna eiusmodi est, quàm
 k Cingl. li. de ver. & fals. relig. fol. 240. Tantalo ne inferi quidem inuideant. m In Eucharis
 l Idem ep. ad Alber. fol. A. 4. tia Christus non nisi fictitius est, qui non magis nos
 m Oecolamp in lib. de verb. Domini. exaudit, quam Baal suos sacerdotes: n non nisi (&
 n Bez. in Creoph. fol. 40. parce mihi Christe Iesù referenti) num̄ farinae cū, o
 o Bez. ãnot. 4 in 2 a Thessa. furfuraceum, p **DEVS** coctus. q Defensores
 p Idè cõr. Smid. & Selnec. præsentia Christi thronum stabiliunt Dei Maozim: r
 q Cel. Sec. Cur in Pasquil. Ecstat. r Curæ in Spong. s Bez. in Creoph. fol. 191. t Abdi. Liber.
 in Syno pag. 5. u Curæ in Exeg. x Bez. lib. 1. epp. foli. 296. y Bez. ib. 44.
 z Cingl. lib. de ver. & fals. relig. a Idem ep. ad Alber. B. 5. b Bez. 3. Apol. cõr.
 Selnec. c Oecol. lib. de verb. Domini.

priacas: d velle defendere, Herculem est in morsu
 pulicis inuocare. e Et quid amplius desideramus?
 Pisces & radices non minus rectè quàm panis in eius
 vsu adhibentur. f Ad verba autem Christi, Hoc est
 corpus meum, sinistro tantum oculo respiciendum est,
 g recto ad illa, Caro non prodest quicquam: h quip-
 pe cortex illa tantum sunt literæ: i sunt nimis sicca:
 k sunt quinquiverbia probatio: l sunt tria impos-
 tentia verba: m quibus Christum Iouis Elicij instar
 in panem Papistæ deuocant: n planè vt Caluini aut
 Bezæ fuisse discipulum credam, qui cum inopiâ calicis,
 cochleari vteretur in administrandâ suâ cenâ, Accipe,
 inquit, & bibe, hoc cochlear est noui testamēti. o Ve-
 rum ego ad Dei verbum venio scriptum. Ecce vobis
 eius elogia quàm præclara! Moysen neq; audire neq;
 videre volumus. p Est magister omnium carnificum:
 est Christi Domini hostis. q Liber Iudith Trage-
 dia est aut fabula. r Liber Tobix Comcedia, in quâ
 de mulieribus sermo: multa sunt in eo ridicula & stulta.
 s Libri Iob poëta ster quispiam author est. t Eccle-
 siasticus Iurista est vel legis Doctor: de Christo nihil
 quicquam vel nouit vel docet: u Libro secundo Ma-
 chabæorum, ait Lutherus, & libro secundo Hester tam-
 sum infensus, vt magno emerim neutrum eorum exte-
 re: continent multa, quæ gentilium superstitionem sa-
 piunt: x et ille non plus probat quàm Ioannes de
 Monteuilla. y Ecclesiastæ nimium deest, nec ocreas
 habet nec calcaria: equitat in foccis tantum, quemad-
 modum ego, dum vixi in cœnobio: z Canticum Solo-
 monis cantilena est de amicula: & cum pedisequis au-
 læ colloquium amatorium. a Epistolâ Iacobi no-
 lo habere in meis Biblijs, arida est, tumida est, straminea
 est, non sapit Euangelicum genium. b Epistola ad

d Cingl. in cōfess.
 ad Carol. E. 7.
 e Gualt. in præf.
 ep. ad Rom.
 f Bez. ep. ad Thō.
 Tii. p. 27. &
 ep. 25. p. 154.
 g Victor. Stri. in
 prælect. publ.
 an. 67.
 h Cingl. lib. de
 ver. & fal. re-
 lig.
 i Caluinist. in Pa-
 lingen.
 k Cingl. in lib. de
 ver. & fal. re-
 lig.
 l Mart. Dialog.
 cōt. Brenc.
 m Burē in cōuet.
 an. 60. Bremē.
 n Gualth. in præ-
 fat. ep. ad Rō.
 o Vid. Vlemberg.
 caus. 20. f. 727.
 p Lut. cō. Ienen.
 Germ. 3. fol. 40
 47.
 q Luth. serm. cōu.
 fol. 152.
 r Ibid. fol. 481. &
 482.
 s Ibid.
 t Ibidem. 482.
 u Ibid. 481.
 x Ibid. 481.
 y Cingl. tom. 1.
 in explanat.

art. 57. z Luth. conr. serm. 481. a Castal. in præf. in cant. Vide Bez. præfat.
 ante comment. Cal. in Iosue. b Luth. in 2. præfat. eius epist.

i dem in prefat: Hebræos nec Pauli est nec ullius Apostolorum: lignū
 ep. ad Hebræ. in cā, & scenum, & stipulæ meræ. c Epistola Iudæ pro
 d Idem tom. 2 pter solum Papam scripta est: aduersatur Euangelicæ
 resp. ad Ambr. libertati. d Mattheus sæpè citat veterum Prophetarum
 Cather. p. 153. sentētias contrā germanum & propriū sensum. e
 e Cal. in. Mat. pafs: rum Ioannes peccauit Apostasiā. f Lucas multas sententias
 c. 2. c. 4. c. 8. Euāgelio suo ex abrupto infarciit: g vnā cum reliquis,
 f Bulling & Marl. in Apoca. c. 19 declamatoriè & nugatoriè, de Christo Hierosolymam
 & 22. ingresso, exponit illud, Ecce Rex tuus. h Apocaly
 g Cal. c. 5. Matt. & 6. Lu: v. 40 plis est similis quarto Esdræ. i Quid autem? Quar
 h Schlusself. ex tus Esdræ qualis? sunt in eo pulchræ & bonæ etiam
 Cal. in Theol. neniæ. k Quid potest honorificentius? quid ad lau
 Cal: lib: 2 c. 6 dem diuinarum tabularum accommodatiūs? Et Pro
 i Lut: in præf: in phetas hæc tangunt & Apostolos & Euangelistas.
 Apocal: Quid æterna Sapientia Christi? Quid? Audite Cererem
 k Idem serm. cō- Geneuensem, audite & obstupescite. Christus ait, dis
 uiu: fol. 481. ferens duras sæpè & longè petitas adhibet similitudi
 l Calu. in Luc. c. 16 nes: l & quæ non ex omni parte quadrent: m suo
 m Id. in Luc. c. 22 peruacuas illationes, n nec satis aptas proposito
 n Id. in c. Matt. 7 sæpè parum solidè ratiocinatur: p verba prophetarum
 o Id. in c. 1. Ioan: in alium sensum deflectit: q parum solidè ad
 p Id: Matt 9 v. 5. uersarios refutat: r interroganti autem, Quid faciā
 q Idē Matt: 18. vt vitam æternam possideam? ita respondet, vt viam
 r Id: in c. Mat 12. v. 25. potiūs indicet ad æternam damnationem. s Hy
 f Brent: in Euang. perbolæ sunt & Hyperochæ omnia eius promissa facta
 Dom. 13 post bonis operibus: t locutiones improprie. u
 Trinit: Tempora, Tempora qualia mōstra peperistis! Verūm
 t Cingl: tom: 1 li: restant pulcherrima de vitā & moribus frustra: paucis
 de proud: ea quæso vos patienter accipite. Res vxoria tam est
 u Cal: in c. Matt. 6 cuiq; necessaria, vt esca, potus, somnus. x Si nolite
 v. 6. vxor, veniat ancilla, y Ideo es conditus à Deo vt
 x Lut in li. de Vit. sis maritus aut vxor. z Non præceptum est, sed
 coniug: plusquam præceptum illud, Crescite & multiplicamini.
 y Lut ser: de Matr. a Decalogus nihil ad nos; b nullum est in Euang
 z Ibidē. gelio
 a Ibidē.
 b Lut in serm: de
 Moyse.

geliō præceptum. e Abi ad Iudæos cum tuo Moyse. d Erga Deum nullis indigemus operibus, sed sola fide. e Cum solo Isaac nobis veniendum est, id est cum fide: seruos & asinos, hoc est, opera oportet dimittere. f Via ad cælum est angusta, necesse est ut gracilis fias, si transire velis: quibus operibus onusti sunt, per hanc viam nunquam se penetrabunt. g Quanto sceleratior es, tanto citius Deus gratiam infundit. h Planè Aude aliquid breuibus Gyaris ac carcere dignum si vis esse aliquid ;

Non opus est, Evangelicam fide præditi ut pro cælo assequendo laborent: iam nunc illud certò tenent: tantum ad id iuris habent, quantum Christus ipse: nec damnari possunt, nisi Christus damnetur. Omnes actiones bonæ sunt peccata. i Constantè asserimus orando etiam peccare iustum. m Iura Mosaica quæ cogunt plurimum esse vxorum virum, non magis abrogata sunt, quam reliqua omnia. n Vxorem proximo mariti sui cõsanguineo nubere, ut præceptum non est, ita nec veritum. o Clamo fidenter Christianis nihil villo iure posse imponi legum, nisi quantum volunt. p

Hæc sunt, Auditores, ex infinitis pauca illi puri, & puti, ac defecati, & ab omni Pontificio cæno repurgati Euangelij decermina: è quibus si à Deo sese missos illi euincere, vos persuaderi velitis, sanè quidem per me licet; dummodo per Deum vtrique vel Deum ventrem q intelligatis, vel Deum huius seculi. Poterant adferri plura, sed omitto ea lubens, siue quòd manum me tollere de tabula tempus iubet: siue quòd vereor, ut vel hæc vobis pauca nauseam, aut, ut cum Tertulliano loquar, euerfionē cerebri cõciuerint. Satis enim istam superque camerinam commouit. Quòd & desinam, si illud vnum impetrauero à vobis, ut quam

c Lut: in præfat. nou. testa.
d rom: 3. Ien. Ger. fo: 40. 41.
e Lut: in ferm. de piscat. Petri.
f Ibid.
g Id: Postil. Ger. part: 1 fol: 154.
h Lut: ser: de piscat. Petri.
i Iuue sat: 1
k Cingl. rom: 1 in act. disp: Tiguri fol: 628
l Lut: ser: de piscat. Petri.
m Idem ferm. de Ascens: Dom:
n Idem lib de Digã: Episcopp:
o Lut: in ferm. de Matrim.
p Lut: in lib: de capt. Babylon:
q ad Philip: 3. v. 19.
r 2. Cor: 4. v. 46
f Ter. li: de presc:

L-17
1260
quam hac præbuitis / tenus , pro vestrà humanitate,
audientiam, eam in reliquo etiam dissertationis mihi
cursu conferuetis. Spero, quæ vestra facilis
tas est, impetraturum : certè vt impetrem
maiozem à vobis in modum etiam
atq; etiam contendo,

DIXI.

LAUS DEO ET VIR-
GINI MATRI.

MINISTRIS BONA
MENS.

